

• K R Ó N I K A •

DR. PETROVICS ELEK. Bensőséges, meleg ünnepet ült a magyar művészi élet. Dr. Petrovics Elek, a Szépművészeti Múzeum főigazgatóját, társulatunk tiszteletbeli tagját ünnepelte eredményes működésének húszesztendő jubileuma alkalmából. Dr. Petrovics Elek 1914-ben mint miniszteri osztálytanácsos került a Szépművészeti Múzeum igazgatói székébe s az elmúlt két évtized alatt komoly, megfeszített munkával naggyá, európai nivójúvá fejlesztette azt. Az ő komoly, előkelő egyénisége, művészi lelkülete csendes, de határozott irányú munkássága igen előkelő pozíciót biztosított neki a magyar szellemi életben. Ez alatt a húsz év alatt ő szervezte át a Szépművészeti Múzeum antik osztályát, ezalatt az idő alatt nyílt meg az Új Magyar Képtár is. Eredményes munkásságának huszadik évfordulóján társulatunk elnöksége küldöttségileg nyújtotta át a társulat üdvözlő levelét s e helyütt nyújtjuk át neki a „Magyar Iparművészet“ szerkesztőségének legjobb kívánságait is, remélve, hogy még sok esztendőn át fog a magyar művészeti kultúra érdekében munkálkodni.

KÉT CENTENÁRIUM. Az egyiket Berlinben ünnepelték. Hőse Leo von Klenze, aki éppen százötven évvel ezelőtt született (1784—1864). Csaknem ötven évig három bajor király megbízása szerint dolgozott, hogy azok ízlésének megfelelően klasszikus épületek tömegeivel tegye szebbé az Isarparti Athént. Alig van valaki, aki müncheni útja alatt ezt a tervszerűséget s szigorú klasszicizáló szellemét fel nem ismerte. Épületeinek hosszú sora: Propyläen, Glyptothek, Residenz beszélnek arról a hatásról, melyet a klasszikus földön tett utazásai, majd az empire szelleme erre a nagy, de kissé pedánszú városépítőre gyakoroltak. Klenze iparművészettel is foglalkozott: a müncheni királyi palota trónterme és annak gazdag bronzveretű, bútorai a legszárnyalóbb empire pompáját lehelik. A másik centenáriumot Lyonban ünnepelték: Jacquard szövőgépeinek megszületését. Ebből az alkalomból a francia selyemipar központjában nagy hódolattal néztek vissza a szövőgép feltalálójára. Külön kiállítást rendeztek, amelyen a Jacquard-korabeli szövőszékeket s a mostani fejlett szövés-technikát működés közben mutatták be. A kiállítás tüntető ünneplése volt egyúttal azoknak a régi mesterembereknek is, akik a francia szövőipar hírnevét megteremtették. Dr. N. P.

URBAN JÓZSEF. A Studio című angol folyóirat ezévi első számában részletesen méltatja a nemrég elhunyt osztrák származású newyorki építész munkásságát, mellyel az amerikai architektúra új fejlődésére volt hatással. Különösen a színház-építésben. Mint az egyiptomi alkirály palotájának építészte tűnt fel, majd a bécsi Burgtheater, a párizsi Astroc-opera és a londoni Covent-Garden opera tervezője kapott megbízásokat, de leginkább a bécsi udvari színházak szcenikusa volt. Amerikába a háború előtt került ki a saint louis kiállítás idején és a tengerentúl is főleg a nagy operaházak meg-

rendelésére dolgozott. Közben éttermeket, kávéházakat, egy pompás tudományos kutatóintézetet épített s tevékenységének utolsó erőpróbái a csikágói kiállításon voltak láthatók. Az elmúlt év júliusában halt meg.

FAMETSZETEK. Marseilleben időnként megjelenik egy-egy publikáció francia és külföldi fametszetekből. A „Xylographie“ című revűnek most megjelent számában egy sereg érdekes magyar fametszettel találkoztunk, melyek között főleg Molnár C. Pál Cyranoja, Varga Lajos „Első lépése“ és Gáborjáni Szabó „Cirkusza“ fogja felkelteni e nemes grafikai műfaj barátainak figyelmét. A képekhez mellékelt szövegben Elek Arthur kitűnő és pregnáns összefoglalást ad grafikánk mai állapotáról.

A NÉMET WERKBUND MUNKATERVE. A németországi Werkbund nemrég tartotta meg igazgatósági ülését, melyen a vezetők előterjesztették a munkaprogrammot. Ez év nyarán Königsbergben és Frankfurtban lesznek kiállítások, jövő évben pedig Düsseldorfban. Az egyesített erők nagy felvonulása lesz az 1936. évi berlini olimpiai kiállításon, melynek impozáns méreteket szántak. A szövetség hivatalos lapját a közeljövőben teljesen újjászervezik.

KETTÉHASADT AZ OSZTRÁK WERKBUND. Amióta a Wiener Werkstätte megszűnt, a bécsi építészek és iparművészek legjelentősebb közös szerve az Österreichischer Werkbund volt. Most ezt a szervezetet is súlyos belső válságok gyötrik. A tagok egy nagyobb csoportja Behrens, Hoffmann és Popp köré csoportosulva kivált és a német Werkbunda támaszkodva új egyesületet alapított. A megmaradt csoport vezetői Frank József és Strnad Oszkár építészek. A kettéválás oka állítólag politikai nézeteltérésekben keresendő. N.

A MEGNEMESÍTETT MATYÓHÍMZÉS. Annak a háziipari akciónak, melyet társulatunk vezetősége hívott életre, egyik fontos programmpontja volt a színvonalban s ízlésben lesüllyedt háziipari cikkek lassú megjavítása, minőség fokozása. Talán egyetlen ponton sem volt ez a szomorú süllyedés annyira észrevehető, mint a „matyóhímezések“-en. A sok csillogó-rikoltó fényesség, mely a régi színharmóniák üdítő szépségeit felváltotta, elsősorban az olesó műselyemiparindusztriának betolakodása miatt vált általánossá. Amióta a mezőkövesdi háziiparosokat jó és nemes anyagokkal látják el, ott is örömeztérnek vissza a régi népművészet szolid hagyományaihoz. Annál inkább, mert mint most kiderült, az ilyesféle árú kelendősege nagyobb, mint a csillogó selejtes holmié. Az új irány első üzleti eredményei máris mutatkoznak: a húsvéti ünnepek alatt a jó matériából készült matyóholmik szállítója az utolsó darabig mindent eladott a készletéből. Hozzá még sokkal jobb áron, mint a selejtes eszközökkel dolgozó konkurrencia. A helyes anyagbeszerzéssel követett gazdaságpolitika ily módon éppen a háziipari szakmában eredményes küzdelmet folytathat a filléres bazári holmi ellen.

AZ IPARMŰVÉSZETI MŰZEUM ÚJABB SZERZEMÉNYEI. A műgyűjtésre mostoha és a műzeumi gyarapodásra kedvezőtlen viszonyok ellenére is az Országos Magyar Kir. Iparművészeti Múzeum gyűjteményei az utóbbi időkben örvendetesen gazdagodtak. Az újabb szerzések főleg hagyományok és egyéb rendelkezési intézkedések, valamint adakozások és vásárlások révén történtek.

A keramikai gyűjtemény legszerencsésebb gyarapodása egy tabernakulum idomú fajansz szekrényke. Magyar munka, a tatai gyárban készült. Hátán az 1781-es évszámmal van jelölve. A magyar kerámiai gyártás e nagyszerű emléke tehát abban az időben készült, midőn a tatai gyár élén Kuny Domokos állt. Ez teszi valószínűvé, hogy a magyar kerámiaművészet e valóban impozáns emlékét még maga Kuny Domokos mintázhatta. E remek, mint a Művészeti Múzeumok Barátai Egyesületének örök letéte sorozódott be az Iparművészeti Múzeum állagába.

A múzeum porcellángyűjteménye két jeles meissenai szobrocskával gyarapodott. Mindkettőhöz Surányi Béla egykori műgyűjtőnk hagyománya révén jutott a múzeum. Az egyik porcellánszobrocska a fa alatt ülő s lanttal játszó Apollót ábrázolja. 1745 körül készült s Kändlernek, a legnevesebb meissenai modellatőrnek azon sorozatába tartozik, melyben az antik világ isteneit, múzsáit és egyéb alakjait jelenítette meg. Ugyancsak a nemes szívű Surányi Béla hagyománya gyanánt jutott a múzeumba a meissenai gyár Részeges Szilént ábrázoló híres szobrocsportozata. Ezt Friedrich Eliás Meyer mintázta 1750 táján. Ennek az alkotásnak különösebb jelentőségét az adja meg, hogy a porcellán történetében Meyert mint a berlini gyár híres mesterét márkázta a műtörténet. Meissenben csak rövid ideig dolgozott; ottani működésének éppen a Részeges Szilén az egyik legjelentősebb alkotása s így joggal mondható, hogy az Iparművészeti Múzeum Meyer meissenai csoportozatával igen szerencsésen gyarapodott.

A múzeum új szerzeményei sorából magasan kiemelkedik a nymphenburgi porcellángyár azon szobrocsportozata, mely a Megzavart Alvó elnevezést kapta. A legnagyobb művészi kvalitásokkal készült, valóban megkapó alkotás. A német porcellánplasztika legremekebb emlékei Kändler nevéhez fűződnek, ő hozta létre bámulatos művészettel az apró figurák azon százait, melyek örök időkre fényessé teszik a XVIII. század egyes évtizedeinek német művészetét. Hozzá mérhető nagy művész csak a nymphenburgi gyárban működött. Ez Franz Anton Bustelli volt, egy olasz származású művész, kinek a porcellánplasztika történetében az adja meg a jelentőségét, hogy alakjaiba Kändlernél is több melegséget, líraiságot és lelkeséget tudott belevinni. Bustelli e tulajdonságaival a szó leg-szorosabb értelmében véve megnevesítette a porcellánplasztikát.

Megzavart Alvó-ját 1760 és 1764 között készítette. A német porcellánművészet e remeke idáig csak egy példányban volt ismeretes. A müncheni múzeumban levő példányhoz most az Orsz. Magyar Kir. Iparművészeti Múzeumban levő csatlakozik. Múzeumunk példánya a müncheninél azonban jelesebb, jobb álla-

potban is maradt reánk s a festése is sikerültebb. A porcellánművészet e csodálatos remeke szintén a Művészeti Múzeumok Barátai Egyesületének örök letéteként jutott az Iparművészeti Múzeumba.

A keramikai csoport szerény, de örvendetes gyarapodásai sorába tartozik 18 habán, székely és szász korsó. Ezeket néhai Binder Lajos iparfelügyelő gyűjtötte finom érzékkel és lelkes szívvel. Halála után Pap Péter rendőrtanácsos ajándékozta őket az Iparművészeti Múzeumnak.

Jelentős szerzemény az a kétajtós díszszekrényke is, mely vörös, sötétzöld és színes lakkal borított fából készült. 1740 tájáról származik s valószínű, hogy egy bécsi bútorműves remeke. Erdélyi főúri tulajdonból került elő. A szekrényke belsejében két sorban 6—6 fiók van, színesen festett jelenetekkel, dús bronzveretekkel és elefántesont, gyöngyház és különböző kőből összeállított berakott képecskékkel díszítve. Felső részében kerek zománclapos török óra díszlik.

Jelentékenyen gyarapodott Káldi Jenő nemes adománya révén a szőnyeggyűjtemény is. Ezen, anyagilag is jelentős összegeket reprezentáló darabok között van egy spanyol, egy usák és egy ispanban szőnyeg. Mindhárom még a XVI. századból származik. MS

OLASZ SÍREMLÉKEK. Rassegna di Architettura, ez a jeles olasz építészeti folyóirat igen érdekes képsorozatot mutat be néhány olasz temetőből. Kis kápolnák, kripták, családi síremlékek vonulnak fel, valamennyi a modern tektonikus szellem előfutára — az olasz temetőekben. Tudjuk, hogy éppen a sacralis művészetnek ebben a világában mennyire uralkodik még ma is a mult századnak „campo santo“-stílusa, a festői plasztika sajátos pompájával. Az újabb és jobb alkotások már nélkülözik ezt a temetői pátoszt. Egyszerű, nyugodt, vicenzai hagyományokból kiinduló kápolnák, tiszta rózsaszín márványsíkokból faragott kövek, travertinből készült mauzoleumok, melyek a vasbetonszerkezet építőelemeit érvényesítik és általában mindez az áhitat ébresztésének nyugodt vonalvezetésével megszerkesztve. Viszont az is igaz, hogy mindez Itáliában is még csak szórványos jelenség. A temető összességének, a növényzet és architektúra szorosabb egységének még ott is alig van nyoma. N. P.

A NÉPSZÖVETSÉG PALOTÁJÁNAK ÉPÍTKEZÉSE GENFBEN. „Die Kunst in der Schweiz“, ez a mozgékony genfi folyóirat utóbbi számaiban teljesen új rendszert honosított meg. Minden számát egy-egy témának szenteli és fedelén ezt olyannyira kifejezésre juttatja, hogy a számok főcíme a mindenkori kötetet domináló téma, míg a folyóirat címe csak alárendelten szerepel. Így ezek a számok teljesen könyvjelleggel bírnak.

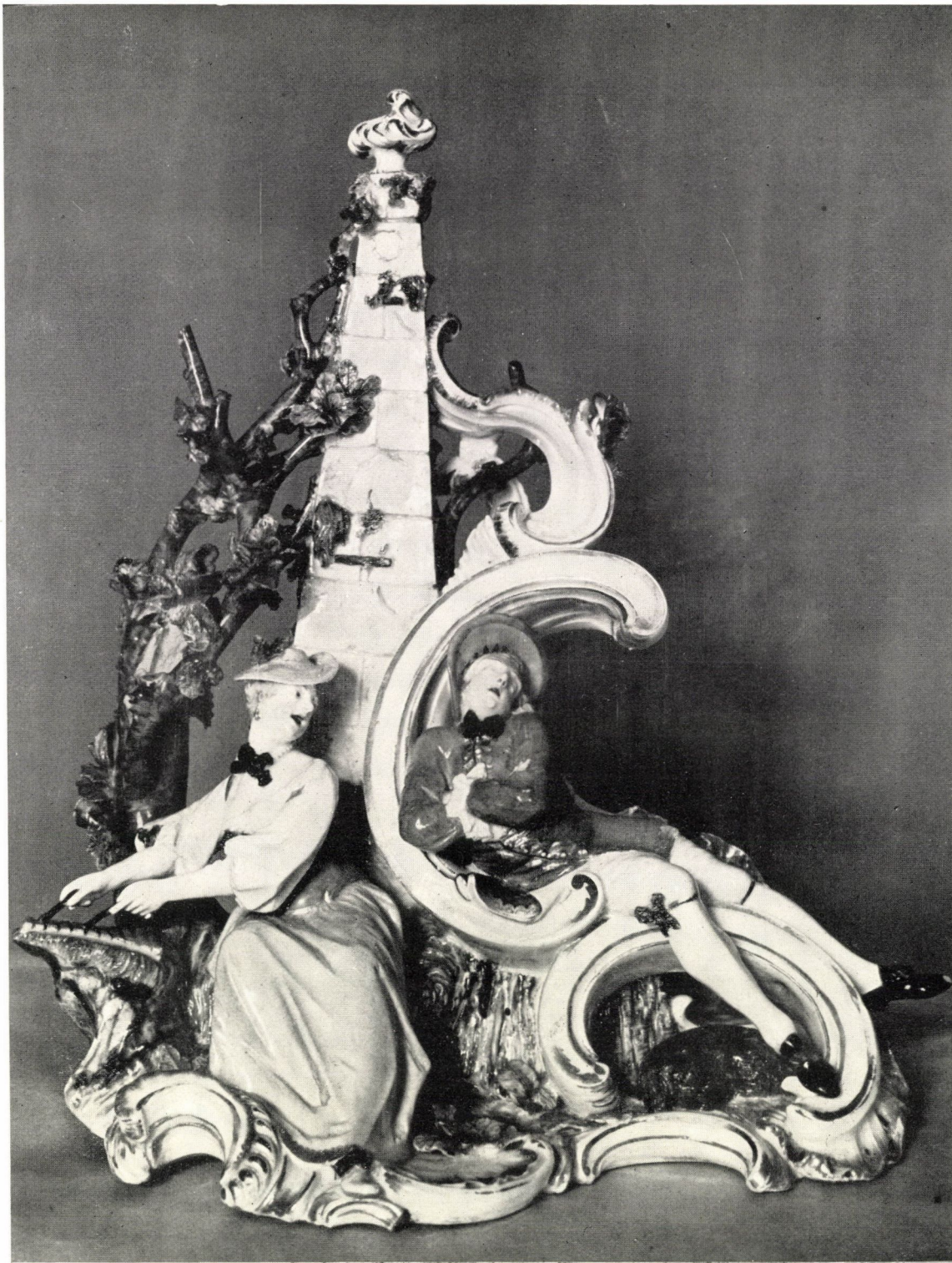
1933. évi 4—5. számát e lap a nagy francia építész, Le Corbusier új mesterművének szentelte és ez „Das Haus aus Glas, Wohnhaus „Carté“ címet viselte, míg legújabb száma „Der Bau des Völkerbundpalastes in Genf“ címen jelent meg. Ez az utóbbi kötet bemutatja a készülő Népszövetségi palota terveit és munkáit. Az épület az Ariana-park évszázados fái között épül, melyek a genfi tájat

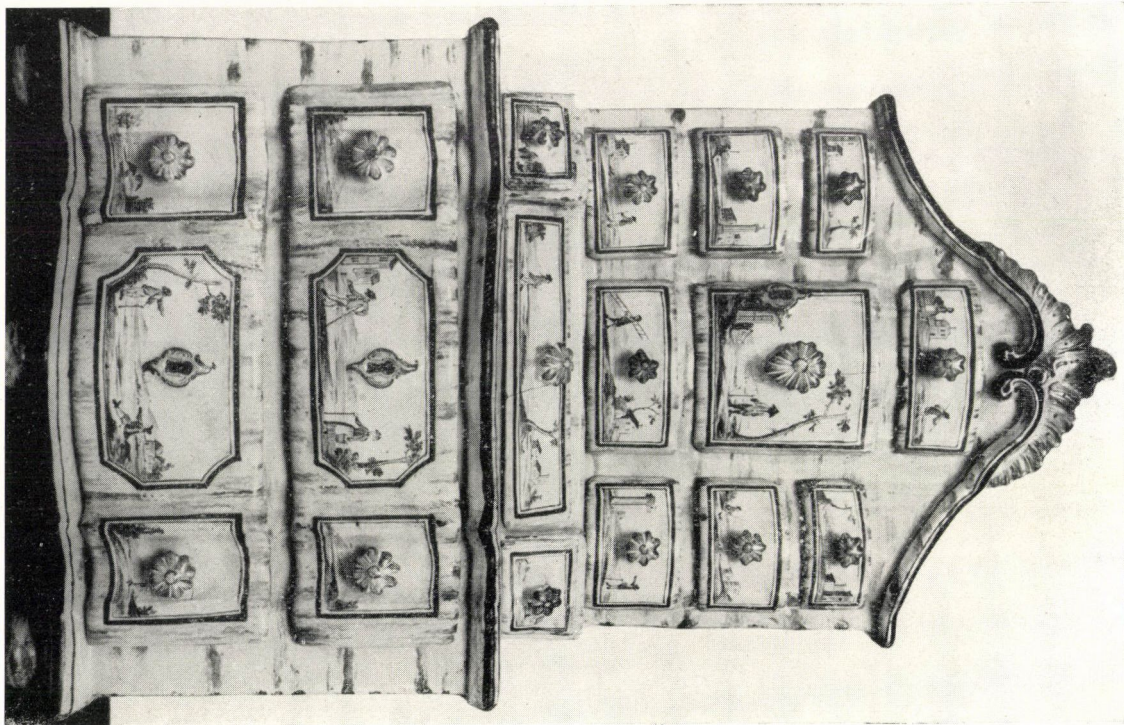
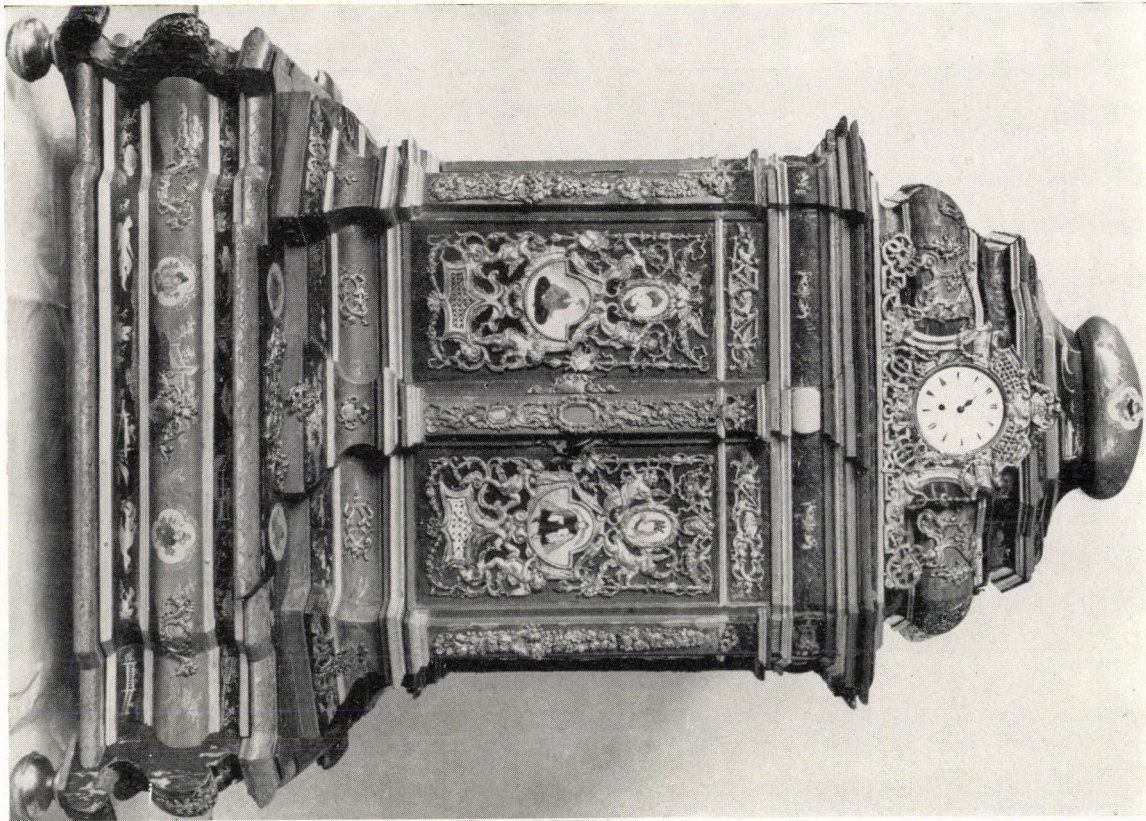
Az Iparművészeti Múzeum új szerzeményei.
Apollo. Meisseni porcellán, 1745 körüli időből. Kändler mintája. — Neue Erwerbungen des Kunstgewerbemuseums. Apollo. Meissener Porzellan ungefähr aus dem Jahre 1745. Modell Kändler. — New acquaintances of the Museum for Applied Art. Apollo. Meissen china from about the year 1745. Model by Kändler.

Az Iparművészeti Múzeum új szerzeményei. Részeg szilén. Meisseni porcellán.
XVIII. század közepe. Friedrich Elias Meyer mintája. — Neue Erwerbungen des Kunstgewerbemuseums.
Angeheiteter Silene. Meissener Porzellan. Mitte des 18. Jh. Modell F. E. Meyer. — New acquaintances of the
Museum for Applied Art. Drunken silen. Meissen china. Model by Meyer from the middle of the 18th century.

Az Iparművészeti Múzeum új szerzeményei. A megzavart alvó. Nymphenburgi porcellán 1760—64-ből. Franz Anton Bustelli mintája. — Neue Erwerbungen des Kunstgewerbemuseums. Der gestörte Schläfer. Nymphenburger Porzellan aus dem Jahre 1760—64. Modell F. A. Bustelli. — New acquaintances of the Museum for Applied Art. The disturbed sleeper. Nymphenburg china from the years 1760—64. Model by F. A. Bustelli.

Az Iparművészeti Múzeum új szerzeményei.
 Fent: Lakkozott faborítású díszszekrényke. Bécs, 1740 körül. Lent: Tabernakulum idomú szekrényke. Tatai fajansz, 1781-ből. — Neue Erwerbungen des Kunstgewerbemuseums. Oben: Schmuckkästchen mit lackierter Holztafelung. Wien. Ungefähr aus dem Jahre 1740. Unten: Kästchen in der Form eines Tabernakels. Tataer Fayence aus dem Jahre 1781. — New acquaintances of the Museum for Applied Art. Above: Lacquered, wood covered ornament case from about 1740. Below: Chest in tabernacle form. Tata fayence from the year 1781.

uralják. Az építkezések nagyságra és terjedeleme csak XIV. Lajos versaillesi kastélyával vagy a Louvre-ral mérhetők össze.

HOLZMEISTER. A mai Ausztriának ez az igazán nagystílusú építész nemcsak az ő szűkebb hazájának, hanem az egész világ egyházi építészetének élén halad. Az ő gazdag és sokoldalú munkásságát, tanítványaival együttesen elért eredményeit a bécsi katolikus kiállítás mutatta meg legszebben, az elmúlt év őszen. Ott sorakoztatta fel osztrák és német városokban épített templomainak modelljeit, amelyekben mindig van valami eredeti és újszerű gondolat s mindig van valami népies egyszerűség, mely az ő tiroli hazája falusi templomai-val tart rokonságot. A sacrális művészetnek csaknem egész területét felöleli az ő művészi érdeklődése, mely époly szívésen mélyed el az egyházi textiliákba és a liturgikus tárgyakba is. A salzburgi ünnepi játékokhoz készült színpadi tervei, a Renz-cirkusz számára tervezett passziójáték-díszletei pedig a művész dekorációs képzetének más oldalait mutatták meg. Egyik legnagyobb sikere a bécsi katolikus-kongresszus processziójának ünnepi rendezése volt, amelyet étellel és művészi izléssel töltött meg, azzal a szuggesztív tartalommal, ami minden alkotásának frisseséget ad az ősi hit keretében.

HANAK ANTAL MEGHALT. Gazdag és nemes az a szobrászati hagyaték, mely a legjelesebb bécsi szobrász után maradt, akinek termékenysége csodálatos volt, alakjának belső átszellemültsége pedig véges-végig monumentális. Ezek a pátosz nélküli hatalmas gesztusokban kitörő, szenvedő, térdrehulló figurák elárulták, hogy az alkotójuk lelkének mélyén milyen barokk extázis ég, amely azonban kifejező formáiban mégis a mai idők kiegyensúlyozott tömeghatásaival szól hozzánk. Hanak a belső átélések, a megrendült vallásos érzések nagy művésze volt, akár szenteket, akár mai rajongókat, vagy elmúlt nagy muzikusokat mintázott. Még élete utolsó hónapjaiban is szorgalmasan dolgozott a bécsi művészakadémia kitűnő professzora, akit kiváló munkatársa, Holzmeister Kelemen építész ankarai szobor-megrendelésekkel foglalkoztatott. A török nemzeti emlékművet már nem tudta befejezni, 59 éves korában elragadta a halál.

N. P.

HOL LÁTNI NÉPMŰVÉSZETET? Most, amikor a filléres vonatok újból megindulnak, hogy a hazai és idegen utasok tízezreivel ismertessék meg országunk érdekességeit, nem lesz érdektelen egy kis felsorolás arról, hogy mely városainkban találunk az odaérkezők néprajzi és népművészeti anyagot az ottani múzeumban. Elsősorban persze fővárosunk kissé eldugott Néprajzi Múzeumáról kell megemlékezni, melyről bátran el lehet mondani, hogy bár múzeumaink egyik legértékesebbje, az ország lakóinak csak igen kis hányada ismeri. Igen értékes anyag van ebben a nemből a debreceni, szegedi, balassagyarmati, kecskeméti, szekszárdi és miskolci múzeumokban, de figyelemreméltóak a veszprémi, szentesi, sümegi, soproni, hódmezővásárhelyi és békéscsabai gyűjtemények is. Két

városban, Győrött és Keszthelyen már van gazdag anyag, de még nem hozzáférhető a nyilvánosság számára, de éppúgy mint ezekben, Pécsen is tervbe van véve a néprajzi múzeumi osztályok megnyitása, ez utóbbi helyen egy nagyarányú néprajzi utcával kapcsolatban. A fokozódó érdeklődés remélhetőleg a hatóságok figyelmét is erősebben reá fogja terelni e nagy vonzerőt jelentő kincsekre.

A NÉMET BÚTORIPAR FEJLŐDÉSE. Mialatt minálunk az asztalos- és lakásberendezőiparok súlyosan küzdenek a gazdasági válsággal, Németországban az elmúlt évben tetemesen javultak a viszonyok az 1932. évi mélyponthoz képest. Mintegy 60.000 munkással több talált az említett iparágakban elhelyezkedést, mint azelőtt való esztendőben. Ennek az öröndetes javulásnak elsősorban az a magyarázata, hogy sokkal több volt a házasságkötések száma, mint azelőtt s az új házasságok berendezkedését az állam hosszúlejárattal kölesön nyújtásával mozdította elő. Ezért azután nagyon fellendült a széria-, de főleg az egyes bútorok gyártása, míg ellenben a drágább s értékes bútorok iparában ha van is javulás, az még korántsem mondható kielégítőnek. A gazdasági körök véleménye szerint ma a bútoripar teljesítőképességének csaknem felerészében van foglalkoztatva.

A VILÁG LEGNAGYOBB NÉPVISELET GYŰJTEMÉNYE. Német művészkörökben nagy érdeklődéssel fogadták azt a hírt, hogy a bajor kormány a nürnbergi Germán Múzeumot jelentős módon átépíti. Ez már rég szükségessé vált, mert a hatalmas felduzzadt gyűjtemények miatt roppant összeszorult termekben alig tekinthetők már át a muzeális tárgyak. Bestelmeyer müncheni építész vezeti az átalakítási munkákat s ezek nemcsak a főépületre fognak kiterjedni. A múzeum közelében levő apró házak lebontásával egy új épületet is emelnek és abban helyezik el a német népviseletek óriási gyűjteményét. Ebben a nürnbergi múzeum a világon a leggazdagabb.

HASZNOS PORCELLÁNOK. Többször megemlékeztünk már folyóiratunkban arról, hogy a régi jelesmárkájú porcellángyárak lassanként mind átérnek modern használati tárgyak gyártására. Elöl jár a jó példával ebben a berlini porcellángyár. Nem éri be azzal, hogy díszedényeket és családi szervizeket készít, hanem ötletesen kikeresi a mai lakásnak olyan szükségleteit, amelyekre azelőtt a porcellángyárak alig gondoltak. Így látni a német industria termékei között igen szép álló- és falikar lámpákat, melyeknek fémesővei alján szép formájú porcelláncsészék foglalják magukba a mennyezetre reflektált fényforrást. Nagyon érdekesek a gyár újfajta virágtáljai. A széles és jóformájú tálak (kissé alacsonyabb pereműek, mint a főzeléktálak), középpütt néhány vékony és alacsony hengerrel készülnek (akkorák, mint a cigarrattatokok), ezekbe lehet beleszúrni a száras virágokat, gallyakat, míg a tálal magát vízzel töltik meg. Az ilyen tányérok egy alacsony asztalkára állítva egészen exotikus és finom hatást keltenek a szobában. Mint ajándéktárgyak is nagyon olcsók.

N. P.

KANCSALUL FESTETT EGEEK. Így lehetne Vörösmarty költői nyelvén jellemezni egy német díszítő-festőnek, Otto A. Hirthnek jámbor csalását, melyet a falfestésben elkövet. Hirth abból indul ki, hogy a mai „szűk négy falat“ szabad szín- és fényhatásokkal kitágítani. Ezt az optikai illúzió-keltést Pompeji óta már ismerik a mesteremberek. De a német festő nem egyszerű „távolító“ színnel festi be a szűk szoba falait, hanem távolságokat hazudik. Például a hálót és a fülkáját egy függönnyel választja el, melyre távoli tájakat, palotát, délszaki növényeket fest, mintha a szoba belenyúlna a vidékébe. Ezzel ő nemcsak a nagy kiterjedés érzetét varázsolja a szobába, hanem a meleg, egyenlítői hangulatot is melyet nyáron könnyű az ellenkező végtelme átültetni — egy más függönnyel. Hirth még a bútorok belsejét is megfesti, sőt ki is világítja ily színpadias hatások kedvéért s el is nevezte ezt a távolvilágok után való „vagyakozás stílusának“.

CSAPÓ-ASZTALOK. A modern lakóelv minél több kis, könnyű, ide-oda helyezhető asztalt kíván a lakásba. A mindenféle egymásba tolnak asztalok mellett most nagyon kedveltek a csapóasztalok. Ezeknek két fajtája terjed a modern lakásokban. Egyike régiebb kártyaasztalok módjára van készítve: az asztallap kettős rétege szétnyitható és akkor nem négy, hanem nyolc személy ülhet mellette. A másik asztal még igénytelenebb. Nem több, mint egy hosszúkás deszkalap, amely úgy nyúlik ki a fal mellől, mint a vasúti kupék ablakmelléti kis csapóasztala. Ez a lakószobai csapóasztal persze nagyobb és fémlábai alatt gumikerekek is vannak. Egy kis falsínszerkezettel félméterre ide-oda tolnak is. Használat után pedig a fémlábakkal együtt a falhoz simul. Ma, amikor a szobatér középső részét lehetőleg szabadon akarjuk tartani, ezek a helyváltoztató és csapószerkezetű asztalok nagyon alkalmasak.

HÁZIIPARUNK BÉCSBEN. Valóságos hódításnak lehetne nevezni azt az erkölcsi és anyagi sikert, melyet az Iparművészeti Társulat háziipari akciója Ausztria fővárosában arat. Lépésről-lépésre hódítjuk vissza háziipari exportunk e jelentős piacát, melyet a politikai s gazdasági felfordulások idején lassankint elvesztettünk. A legutóbbi lépés ezen a téren a bécsi Messe területén történt, ahol társulatunk egy külön fülkében mutatta be az izléses háziipari készítményeket. A Messe megnyitására már négy miniszter látogatta meg a magyar kiállítást s közülük Dollfuss miniszterelnök halmozta el legjobban dícséreteivel a szép tárgyakat, melyekről megjegyezte, hogy már budapesti tartózkodása idején megszerette őket. Miklas elnöknek annyira megtetszettek a szép hímzett, magyaros gyermekruhák, hogy neje külön jött el egy pár szép darabot megvásárolni családjára részére. A tíz napig tartó vásáron akkora volt a tolongás állandóan a magyar sátor körül, hogy a társulat megbízottja alig győzte a felvilágosításokat osztogatni az érdeklődőknek. Külföldi és osztrák kereskedők egyaránt tettek rendeléseket s az iparművészek, újságírók szinte szakadatlanul interjuváltak a magyar háziiparosok ügyességéről a kiállítás vezetőjét. A hímezéseken kívül a magyaros famunkák iránt nyilvánult meg nagy

érdeklődés. Az utolsó napon, amikor a szigorú vásári feltételek dacára szabad volt már kicsinyben is eladni a tárgyakból, mintegy 3500 Schilling értékű tárgy kelt el. Végig, az egész idő alatt sok bámolója volt a művészies berendezésnek is, melynek tervezésében és kivitelében Szalai Ödön dekoratív tehetsége nyilatkozott meg hatásosan.

A KLUBSZÉK. Most órá is sor kerül, a jó öreg, kényelmes klubszékre. Neki is meg kell fiatalodnia a fémkorszak technikai századában. Egy nagy párizsi bútorgyár pályázatot írt ki fémesvázú klubszékekre, melyeken természetesen a vas-tag, kényelmes párnázásnak kell a pihenő jóérzését biztosítania. Mint csaknem minden újabb nemzetközi bútorpályázaton, ezen is egy magyar származású iparművész lett a nyertes: Lorenz Antal, akinek a fémcsőbútor-tervezésben már jó neve van. Klubszékeinek nagy előnye, hogy a beleülő teste nem süllyed annyira hátra, mint az a régebbi fotó-jöknél napirenden volt.

GYÜJT A LÁNYOM! De mit gyűjt? Hiszen amíg csak bélyegeket, lepkéket, szivargyűrűket s egyéb ilyen ártatlan dolgokat szorgalmazott, egy szót sem lehetett ez ellen szólani. De újabban: iparművészetet gyűjt. Vagy legalább is azt, amit neki iparművészet címén ajánlanak a többi bakfisok. Egyik hónapban Lenci-babákat gyűjt, másikban Bonzo-kutyákat. Ezek mind olyan kedvesen bambaképűek s annyira drágák voltak, hogy az egész iskola irigyelte érte. Később a komolyabb iparművészetre tért át: fűjtüvegéből való kígyóembereket kezdett vásárolni és jelenleg porcellán-golyák a szenvedélye. Mi az ami ilyen dolgokra inspirálja? A korhangulat, a giccsipar, a teljes és tökéletes félreismerése annak is, hogy mi az izlés, annak is, hogy mit érdemes gyűjteni. Vajjon nem volna-e hasznos, célszerű dolog egyszer kiállítást rendezni egyenesen az iskolás gyermekek — de még inkább a kedves szülei — tájékoztatására, hogy milyen anyagok, tárgyak, művészi elgondolások azok, melyek megérik a zsebpénzt s melyek azok a szenvedélyek, amik nem érnek egy hajtőfát sem.

Dr. N. P.

TERÍTETT ASZTALOK A KIRAKATBAN. Párizs, Berlin és London üzleti negyedében a kirakatokban mindgyakrabban látni művésziesen terített asztalokat. Azelőtt a nagyobb áruházak időnként asztalterítési versenyekkel keltették fel a vásárlóközönség figyelmét az újdonságok iránt. Most inkább jeles kirakatrendezőket bíznak meg, hogy pompás terített asztalokon mutassák be az újdonságokat. Így cselekszenek azért, mert az új asztalterítőket, asztali garnitúrákat éppen úgy kell „lanszirozni“ a gazdag emberek számára, mint az új toaletteket. Ami a nagyszalonoknak a lóverseny, a gála-estély, az ezeknek a cégeknek a kirakat. De tovább is mennek: bárókban, divatos vendéglőkben, elegáns teaszalonokban is „felvonultatják“ a mannequinjeiket: a művésziesen terített asztalokat. Alkalmi, sőt az alkalmak egész sorozatát feltüntető asztalok jelennek meg, mint például „a keresztelőtől az aranylakodalomig“ című sorozat, melyeken minden évszak, életkor, lehetőség

képviselve van. Természetesen nemcsak az éppen szereplő asztali fehérnemű készítői, hanem egyéb cégek is osztoznak a költségekben, mert hiszen ezek az asztalok az ezüstművesnek, a virágboltnak, a porcellán- és üvegkereskedőnek is határos reklámtényezői.

A WIENER KUNSTGEWERBEVEREIN fennállásának 50 éves jubileuma alkalmából nagyszabású modern iparművészeti kiállítást rendez Bécsben az osztrák Kunst und Industrie Museum-ban, ahol az osztrák iparművészet legnemesebb alkotásai fognak bemutatásra kerülni. E kiállítás az osztrák kereskedelmi minisztérium erkölcsi és anyagi támogatásával jön létre és május elejétől július közepéig tart. A kiállítás művészi vezetését és rendezését dr. Josef Hoffmann, a bécsi Iparművészeti Iskola világhírű tanára vállalta.

HÍREK MINDENFELŐL. Londonban az elmúlt télen egy olyan képképző kiállítást rendeztek, melyen egy-egy képnek az ára nem haladhatta túl a kétszáz pengőt. A kiállításnak nagy sikere volt. — Hannában az iparrajziskolát műhelyszerű aranyműves iskolává alakították át s annak vezetésével a legjobb német aranyművest, Lettré Emilét bízták meg. — Berlinben nagy sikere volt a január végén megnyílt „zöld hétnek”-nek, mely a mezőgazdaság mellett a parasztkultúra minden ágára kiterjeszkedett. Több mint ötven holdat foglaltak el a kiállítási épületek. — Stuttgartban ez év nyarán kiállítás keretében bemutatják egy új kislakásos telep házait, melyet a városi tanács által elrendelt szükségmunkák keretében építettek fel. — Stuttgartban az ottani múzeum sok éven át volt igazgatója, a kítűnő Pazaurek Gusztáv 2000 darabból álló antik üveggyűjteményt ajándékozott az ő múzeumának, melynek ünnepélyes kiállítását nemrég nyitották meg. — Berlinben 1936-ban nemzetközi olimpiai játékokat rendeznek. Ezzel kapcsolatban művészeti versenyek is lesznek és pedig irodalmi, építészeti, festészeti, szobrászati és zenei téren. Az olaszországi olimpiai bizottság már bejelentette részvételét a művészeti olimpiáson is. — Párizsban decemberben nagyarányú iparképző kiállítást rendeztek a Grand Palaisban a kvalifikált francia munka bemutatására. Akkora sikere volt, hogy évről-évre meg fogják újítani. — Nürnbergben újra szabályozták a temetőben való sírkőállítás jogát s kimondták, hogy még szobrászművész sem végeztesse sírkőfaragást, csakis képe-sített kőfaragómester. — Berlinben az állami porcellángyárban kiállítás volt, mely a porcellán-areképek készítésének 170 éves múltját s virágzó jelenét mutatta be. — Hamburgban meghalt Max Sauerlandt, a kiváló iparművészeti múzeum-igazgató, aki ezt a pozíciót tizenöt év óta töltötte be és Brinckmann Justus nagy alkotásait főleg kelet-ázsiai gyűjtéssel és az antik kislakászatika területeivel gazdagította. Ötvennégy éves volt. — Münchenben most egymásután két kutató állították fel, egyet a Valley téren, egyet a Luitpold-parkban, mindkettő kiváló, nem nagy méretű plasztikai figurával díszítve. További négy kútra mostanában adott a város tanácsa megbízást négy szobrászművésznek.

• KIÁLLÍTÁSOK •

GYÖRGYI KÁLMÁN EMLÉKKIÁLLÍTÁS címmel sokszorosító művészeti és ipari szakmai kiállítást rendez a társulat a nyár folyamán az O. M. Kir. Iparművészeti Múzeumban. E kiállítással — amelyen a legjobb magyar művészek és műiparosok vesznek részt — a társulat be kívánja mutatni a magyar közönségnek a sokszorosító grafika valamennyi ágazatait és mellettük a kislakászatika, az éremművészet és az ötvösművészet fejlődését is. A mostani nehéz gazdasági viszonyok között e kiállítás roppant nagy jelentőséggel bír, a tervező és műiparosmunkák technikai tökéletesítések és a fogyasztás fokozása szempontjából. E kiállítás nemcsak a meglévő munkákat akarja összegyűjteni, hanem azokat az ideális elgondolású művészi terveket is, amelyek dokumentálni kívánják azokat a művészi lehetőségeket, amelyet az egyes szakmák magukban rejtnek, hogy a közönség megismerhesse és felhasználhassa a szakmában rejlő lehetőségeket. Mint idegenforgalmi attrakció is nagy vonzóerőt fog e kiállítás jelenteni.

A társulat választmányának felkérésére Györgyi Dénes műépítész, az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola tanára vállalta el a kiállítás installációs terveinek elkészítését és a szervezési munkálatok vezetését. A kiállítás folyó évi május hó közepén fog ünnepélyes keretek között megnyílni.

FROBENIUS PROFESSZOR AFRIKAI ŐSMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSA. Sziklafalakba vésett, kalapált és festett ember-, állat- és növényábrázolások a Szahara-Atlasban, Fezzanban, a nubiai és libiai sivatagban és Délafrikában. Mágikus naturalizmussal ábrázolt állatok, impresszionisztikus őskori mozgásábrázolás és stílusművészet. Az ősművészet életbenmaradása Afrika benszüllött népénél a mai napig. Afrika ősművészetének kapcsolatai Európával és a Kelettel; érintkezése a történelmi népeknél kifejtett rendszerekkel.

Miután rövidnek kell lennem, szükségesnek látam előrebocsátani néhány címszót, hogy egyszerűbben jelezhessem a Frobenius által végzett Afrikakutatások beláthatatlan jelentőségét. Az Iparművészeti Múzeumban kiállított másolatok nemcsak arra tanítanak, hogy Afrikában is volt és van az emberi lélek legmélyéből fakadó művészet, hanem mindenekelőtt arra, hogy csak akkor közelíthetjük meg a művészetet, ha beleéljük magunkat minden elképzelhető kifejezési formájába.

Frobenius maga látta, hogy a kongóvidéki törpék miként állítják az állatábrázolást a varázslat és a varázslatot a vadászat szolgálatába. Belső-Ázsia mohammedán lakóiról tudjuk, hogy kikaparják a régi buddhista falfestmények emberalakjainak szemét és száját, hogy megsemmisítsék bennük a lelket és ezáltal veszélytelené tegyék őket. Afrika és Ázsia népeinek magatartása a művészettel szemben közös forrásból, az őskori mágizmusból származik. A szaharai oroszlán szemközt néző képe rokon felfogást mutat nemcsak a Trois Frères-beli varázsló ábrázolásával, hanem a trójai és ókori kínai vázakat díszítő mágikus szempárokkal is.